073X
Listed Journal

तिफण

वर्ष : ४२ वे । अंक ४ था
ऑगस्ट-सप्टेंबर - २०२२

लोककवी वामनदादा कर्डक

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	शीर्षक / लेखक-संशोधक	पृ. क्र.
	वामनदादा कर्डक यांच्या गीतातील शैक्षणिक जाणिवा - प्रा. नागेश बोंतेवाड	1 - 4
	वामनदादा कर्डक : आंबेडकरी गीतकार - प्रा. विजयश्री विठ्ठल गवळी	5 - 8
	डॉ. बाबासाहेबांचे बुद्धत्व विशद करणारी वामनदादांची कविता - प्रा. डॉ. विश्वजित कांबळे	9 - 15
	वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील शैक्षणिक तत्त्वज्ञान - डॉ. मारोती गायकवाड	16 - 23
	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या गीतातील स्त्री-जाणिवा - प्रा. डॉ. रामकिशन दहिफळे	24 - 26
	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या गीतातील आंबेडकर दर्शन - डॉ. संतोष देशमुख	27 - 31
	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील आंबेडकरी तत्वज्ञान (शैक्षणिक) - प्रा. कातकडे केशव श्रीरंग / प्रा.डॉ. रमाकांत का. गजलवार	32 - 36
	आंबेडकरी ऊर्जा पुरवणारे समर्थ लोककवी वामनदादा कर्डक - प्रा. डॉ. दादाराव गुंडरे	37 - 41
	लोककवी वामनदादा कर्डक यांचे गीतलेखन व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर - मंगल कचरु सांगळे	42 - 47
	वामनदादा कर्डक यांच्या गीतातून प्रकट झालेले आंबेडकरी विचार - प्रा. डॉ. लालबा दुमटकर	48 - 50
	वामनदादा कर्डकांचे काव्य : आंबेडकरी विचार चळवळीची शिदोरी - प्रा. कैलाश माणिकराव मुटकुळे	51 - 54
	'माझ्या जीवनाचं गाणं' : एका लोककलावंताचा जीवन संघर्ष - प्रा. डॉ. आनंद वारके	55 - 59
	वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील आंबेडकरी तत्त्वज्ञान - डॉ. महालक्ष्मी मोराळे	60 - 65

Scanned by CamScanner

आंबेडकरी ऊर्जा पुरवणारे समर्थ लोककवी वामनदादा कर्डक

- प्रा. डॉ. दादाराव गुंडरे
(सहयोगी प्राध्यापक व मराठी विभाग प्रमुख)
शिक्षण महर्षी ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय कळंब.
जि. उस्मानाबाद. 413507.

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचारधन, जीवनकार्य जनसामान्यापर्यंत पेटती मशाल बनून आपल्या ओजस्वी वाणीतून व समर्थ लेखणीतून महाराष्ट्राच्या घराघरात, खेड्यापाड्यात, वाडीवस्त्यात, डोंगरदऱ्यात नेऊन पोहचवण्याचे मौलिक कार्य करणारे शाहीर, समाजप्रबोधनकार व लोककवी वामनदादा कर्डक होत. ते खऱ्या अर्थाने आंबेडकरी चळवळीचे पाईक व एक लोकशिक्षक होते. गौतमबुध्द, महात्मा फुले, राजर्षी शाहु महाराज व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हा त्यांचा श्वास होता उर्जाकेंद्र होते. जीवनाच्या अखेरपर्यंत वादळवारा बनून समाजास जागृत करत राहिले. फिरत राहिले. फुले-शाहु-आंबेडकर प्रणित स्त्री-शुद्रातिशुद्रांच्या मुक्तिसंग्रामात आजतागायत जे धुरंदर व किती शिलेदार होऊन गेले. त्यांच्या कार्य व कर्तृत्वाचा स्थुलपणे आलेख मांडला असता आंबेडकरी कलावंताच्या तिसऱ्या पिढीतील लोकशाहीर लोकगायक, लोककवी व लोककलावंताचे अग्रणी म्हणुन वामनदादा कर्डक यांचा आवर्जून उल्लेख करावा लागतो. 1922 ते 2004 असा 82 वर्षांचा जीवनकाळ लाभलेल्या वामनदादांनी 1942 पासुन गीत लेखनास प्रारंभ केला. जवळपास सहा दशके गीतलेखन केले. त्यांनी मराठी चित्रपटगीते, मराठी लोकगीते, मराठी आंबेडकरी बुध्दगीते व हिंदी आंबेडकरी बुध्द गीते अशा स्वरुपाची गीतसंपदा निर्माण केली. एकुण जवळपास सहा दशकात पाच ते सहा हजार गीतांचे भांडार त्यांच्या नावावर असल्याचे दिसून येते.

शब्दांशी खेळण्याची उर्मी, निसर्गदत्त प्रतिभेचा झालेला साक्षात्कार व जन्मत: लाभलेला गोड गळा यातून गीतरचनेस प्रारंभ केला. त्याचवेळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची चळवळ सर्वत्र पसरु लागली दलित-शोषितामध्ये एक नवचैतन्याची लाट उसळली होती. त्यात नायगाव येथे 1943 साली पहिल्यांदा त्यांना बाबासाहेबांचे दर्शन झाले. वामनदादा हे या चळवळीत खेचले गेले. ते अक्षरश: झपाटले. त्या वातावरणात त्यांची प्रतिभा फुलत गेली. नंतर आपल्या बुलंद आवाजात स्वरचित रचना गायिल्या. परिवर्तनवादी चळवळीस न थकता तोलुन धरण्याचे काम करणाऱ्या वामनदादा कर्डकासारख्या लोककलावंताविषयी मोठेपण मांडताना डॉ. गंगाधर पानतावणे 'लोककवीचे महानिर्वाण या लेखात लिहितात. "लौकिकार्थानं त्यांनी शाळा-महाविद्यालयाची पायरी ओलांडली नसेल. परंतु लोकजीवनाच्या विश्वविद्यालयाचे ते शिल्पकार होते. त्यांच्या अनुभव एकेक सुरुंग होता. अंतरस्फोट होता. याच अंत:स्फोटातून त्यांची रचना आकाराला येत होती. वामनदादा कर्डक या परिक्रमेतील शुक्रतारा होता." म्हणजे लोकविद्यापिठाचे ते कुलपती ठरले. त्यांनी साहित्यशास्त्राचे ज्ञान घेतले नव्हते पण त्यामुळे त्यांच्या गीतास कुठेच उणेपणा आला नाही. त्यांच्या रचनेस अवडंबर नव्हते. भाषा आशयगर्भ व ते हृदयीचे अंतर्हृदयी बोल होते. म्हणून

Scanned by CamScanner

जनतेने वामन कर्डकांना 'लोककवी' व 'दादा' ही अतिशय आदराची बिरुदे बहाल केली.
बाबासाहेब म्हणजे मूक, शोषित समाजाचे बाबा होते. विद्यावंत व कलावंताचे पिता. हे भीमवादळ गर्जना करत सुटलं
होतं. प्रत्येक भीमसैनिक समता लढ्यात उतरला होता. त्यात वामनदादा शामील झाले. महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
यांच्या सहवासात काही काळ राहिलेल्या आणि जीवनाची पूर्ण हयात आंबेडकरी चळवळीत लेखन, गायन, करुन व्यतीत
करणाऱ्या वामनदादा कर्डक यांची काव्यप्रेरणा अर्थातच बाबासाहेबांचे जीवन व कार्यातुन निर्माण झाली. अगदी -

' भीमवानी पडली माझ्या कानी
तीच गाणी ठरली माझी गाणी '

अशा शब्दातून क्रांतीगीताची कुळकथा सांगतात रंजनासोबत कलावंत हा माणसाच्या दु:खमुक्तीसाठी, दु:खनिरोधनासाठी
कलानिर्मिती करत असतो. वामनदादा कर्डकांनी जेव्हा लेखनास प्रारंभ केला तेव्हा त्यांनी जे दु:ख पाहिले, अनुभवले ते दु:ख
होते दारिद्र्याचे, विषमतामूल्य जाती आणि वर्णव्यवस्थेचे, या दु:खविरुध्द डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी जो लढा सुरु केला
होता. या लढ्यास व्यापक चळवळीचे रुप प्राप्त झाले होते. ही दु:खमयता संपवायची असेल तर आंबेडकरांच्या चळवळीत
उतरणे गरजेचे वाटले. त्यांनी या चळवळीचा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी कलेच्या पातळीवर कविता, गीत यांची माध्यम म्हणून
निवड केली. निरंतर मानवतेचा, आंबेडकरी चळवळीचा उद्घोष केला. वामनदादांच्या कार्याचे एकमेव प्रयोजन म्हणजे
समाजप्रबोधन. कारण समाजप्रबोधन हाच आंबेडकरी काव्याचा प्राण आहे. चार्वाक, बुध्द, फुले, कबीर, शाहु व आंबेडकर हे
सामाजिक सुधारणेचे लोकशिक्षक आहेत. या महापुरुषांच्या विचारकार्याची शिदोरी वाटल्यानेच समाजाची प्रगती होते. म्हणुन
क्रांतीचे स्वप्न पाहणाऱ्या समाज प्रबोधनाशिवाय कुठलाही पर्याय उरत नाही. हा विचार करुन कार्य केले. म्हणुन वामनदादा
कर्डक हे आंबेडकरी गीतांचे चालते-बोलते झाड ठरतात.
स्वतंत्र प्रज्ञेचे कवी असणारे वामन कर्डक अनेक प्रतिमा, प्रतिकातून बाबासाहेबांचा महिमा सांगतात जसे त्यांच्या
कवितेत ' भीमगडी' समताधिष्ठित समाजरचनेचे प्रतिक म्हणून येतो. याप्रमाणे

"भिमा विचार तुझा पिंपळाच्या पार आहे
सुखाच दार आहे, शीलाचे भांडार आहे"

अशा शब्दातून आंबेडकरी विचार ज्वालाचे प्रलयकारी दर्शन घडवतात. इथे पिंपळाचा पार बोधी वृक्षासाठी आल्याचे दिसते.
तसेच भीम कधी स्वाभीमानाचे प्रतिक बनून येतो. बाबासाहेबांचे व्यक्तीमत्व अनेकांनी रेखाटले. ते कुणास ओठावरील
प्रलयकारी वाटले, कुणास हातावर सुर्य वागविणारा फकीर वाटले. कुणास लोकशाहीचा उद्गाता व संविधनाचा शिल्पकार
वाटले. परंतु वामनदादा कर्डकांनी -

"भीमराव माझा विसावा गं बाई।
माझा भीमराव जीवाचा विसावा॥"

अशी प्रतिमा उत्कटपणे प्रकट केली.
असे वर्णन केले. जो भीमराव नवी उभारी, नवे तेज प्रदान करतो. त्यांच्या रचनेतून सामान्य गोरगरिब जनतेचे दु:ख
वामनदादा आपल्या जीवनाशी, जगण्याशी संघर्ष करीत वर आले. त्यांच्या डोळ्यात तेज व लेखणीत धार
उमटले. सामान्यांच्या दुखात सहभागी झाले. खऱ्या अर्थाने लोककवी म्हणुन शोभतात. लोककवी वामनदादा कर्डक आपल्या गीताबद्दल
होती. त्यांची वाणी व लेखणी अन्याय, अत्याचाराने पेटुन उठली होती. लोककवी वामनदादा कर्डक आपल्या गीताबद्दल
लिहितात, "मी जन्मलो, ज्या मातीत वाढलो आणि ज्या अन्यायाखाली भरडलो गेलो त्याची मला आठवण आहे. ती कैफियत
मी शब्दांत मांडतो. त्याला तुम्ही कविता म्हणा किंवा म्हणु नका. जे प्रामाणिकपणे जाणवले ते मांडले". ते म्हणतात -

" पेर भिमाचा लळा, शिवारी पेर भीमाचा लळारे
पेर भीमाचा लळा, पिकु दे माणुसकीचा मळा. "

ही रचना लक्षात घेता त्यांना माणुसकीचा मळा पिकवायचा आहे. हे स्पष्टपणे जाणवते.
बाबासाहेबांनी समग्र क्रांतीसाठी, पारंपारिक व्यवस्था नाकारुन नव्या मुल्यव्यवस्थेची मांडणी करण्यासाठी, शोषणमुक्त
समाज व्यवस्था निर्माण करण्यासाठी अर्थात समग्र क्रांतीसाठी संपुर्ण आयुष्य वेचले त्यांच्या आचार-विचारांचा सहजस्फूर्त

Scanned by CamScanner

अविष्कार काव्यरुप धारण करतो. या देशातील माणूस बंधमुक्त व्हावा द्वेशमूक्त व्हावा ही अपेक्षा आहे. म्हणुन मानवतेवर अढळ श्रध्दा असणारा विचार पुढे ठेवताना म्हणतात,

"माणसा इथे मी तुझे गीत गावे
असे गीत गावे तुझे हित व्हावे".

हा वैश्विक भाव त्यांच्या गीतांना मानवतेच्या पातळीवर नेतो. आपल्या गीताचे जन्मप्रयोजन सांगतात. आंबेडकरी समाजवादाचे स्वप्न, जीवनाचे सुंदरत्व सांगतात आंबेडकरी विचारातील मानवतावाद अत्यंत संयमाने व तितकाच अर्थपुर्णरित्या प्रकट करतात. माणसाच्या दुःखमुक्तीचे व बंधमुक्तीचे गीत गातात. सर्वजण समान व सुखाचेच वाटेकरी व्हावेत. अशी मानवजातीची मंगलकामना करतात. वामनदादा कर्डक आंबेकरवाद व आपल्या देशाविषयीचे प्रेम मोठ्या कौशल्याने जनतेस सांगतात. याचा प्रत्यय वरील ओळीतून येतो.

'माणुसकीचा मळा' पिकवू पाहणाऱ्या आंबेडकरी चळवळीतील एक थोर लोकनायक वामनदादा कर्डक माणुसकीच्या लढ्यातील हा खंदावीर म्हणतो,

"जळु परंतु धरती उजळू,
प्रकाश येथे असाच उधळू
सदा चांदणे सुखीनांदणे
हेच आम्हाला हवे"
तुफानातले दिवे आम्ही तुफानातले दिवे"

अशा उदात्त ध्येयाने त्यांची गीते प्रेरित झालेली आहेत. सुखाच्या चांदण्यासाठी, उपेक्षितांच्या कल्याणासाठी विश्वातील समस्त स्त्री शुद्रादिशुद्रांसाठी समतेचे पसायदान मागवतात. यासाठी मरण आले तरी चालेल असेही सांगतात. जीवनातील अवघे दुःखदारिद्र्य, अज्ञान, अन्याय व अत्याचार यासंबंधी हजारो गीते लिहिली, गायिली. ती केवळ सुखाने नांदण्यासाठी, सुखी नांदण्यातील चांदणे सदा बहरत राहावे या एका उदात्त भावनेपोटी प्रबोधनाचे धडे दिले. वामनदादा एक तुफानात पेटलेला दिवा आहे. आंबेडकरी विचारांचे सुटलेले एक वादळ आहे देशासाठी, माणुस म्हणुन जगण्यासाठी संघर्ष करु, रणांगणात उतरु, स्वतः जळु परंतू या धरतीचे पांग फेडु असे कर्तुत्व करु हा जोशपूर्ण आत्मविश्वास प्रकट करतात. आम्ही प्रकाशयात्री आहोत ही त्यांची धारणा आहे. बाबासाहेबांनी आम्हाला अस्मिता दिली व आम्ही सुर्योन्मुख झालो. त्यांनी आत्मजाणीव दिली आम्ही त्या तेजात न्हाऊन निघालो. अशी आशावादी जाणीव समर्थपणे व्यक्त करतात. हजारो वर्षे भरडल्या गेलेल्या समाजाच्या मनातील न्यूनगंडाची भावना बाजूला सारण्यासाठी कवी आंबेडकरी उर्जा घेऊन येतात. नवे चांदणे तसे नांदणे आम्हास हवे आहे. ही चळवळीची मागणी पुढे करतात. बुध्द, कबीर, फुले, शाहु, आंबेडकरांच्या विचारांचे सरंक्षणकर्ते तुफानातले दिवे असतील तर काळजीची बाब नाही. जे दिवे विझणारे नाहीत. कारण त्यास मिळालेले इंधन शक्तीशाली आहे. जे इंधन बुध्द व भीमाच्या मुशीतून तयार झाले आहे.

स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर जे सुदर स्वप्न पाहिले ते प्रत्यक्षात उतरलेले दिसत नाही. विषमता, रक्तपिपासू वृत्ती फणा वर काढताना, दिसते. तेव्हा अशा प्रवृत्तीस ठेचून काढण्यासाठी वादळवारा होण्याची गरज असल्याचे सांगतात.

" मी भीमयुगाचा बेटा
मी भीमयुगाचा रेटा
विषमतेला धारा जेथे
तेथे जातो माझा मारा,
मी वादळवारा."

बाबासाहेबांनी जे क्रांतीबीज समाजात पेरले त्या बीजाचे, त्या विचाराचे भाले किती सरसरून उगवले याची प्रचिती येते. कोटी- कोटी दलित जनांचा उध्दार करणारा आंबेडकर विचार आणि वाणी ही वामनदादा कर्डकांच्या कवितेची प्रेरक शक्ती असल्याचे सांगतात.

Scanned by CamScanner

" आम्ही सायसयरे तुझे संतान
तुझा वारसा पुढे न्यावया
करु जीवाचे रान. "

या प्रतिज्ञापूर्तीसाठी जीवाचे रान करुन संबंध महाराष्ट्रभर आंबेडकर विचारप्रेरणाचे काम केले. आंबेडकर विचाराचा अग्नी घराघरात, मनामनात फुलवला व चेतवला. संपूर्ण महाराष्ट्रभर ज्योतीने ज्योत शिलगावत आंबेडेकरी विचाराचा लख्ख प्रकाश आंबेडकरी जनतेच्या हृदयावर कोरला. या चळवळीचे वाहक बनलेले वामनदादा समाजातील विघटन पाहून उद्विग्न होतात. तुमची रास सिंहाची आहे तुम्ही डरकाळी फोडण्याऐवजी शेळीचे जीवन जगू नका. गुलामी दुबळेपणा, अगतिकता यास मुठमाती देण्याची भाषा बिंबवतात केवळ माणूसकी हीच चिरंजीव असल्याचे निर्धाराने सांगतात. लढा उभारणे हा उंचावलेल्या माथ्याचा स्थायीभाग असतो. माथा उन्नत करणारे, छाती रुंद करणारे, मोडेल पण वाकणार नाही या प्रवृत्तीची ओळख करुन देण्याचे काम करतात.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या एका जीवनज्योतीने कोट्यावधी दलितांचे जीवन उजळून निघाले. ज्यामुळे ' जयभीम ' हा शब्द दलितांच्या जीवनात प्रेरकशक्ती म्हणुन येतो. वामनदादा कर्डकांनी जयभीम या शब्दास प्रात: स्मरणाला दलितांच्या यशस्वी जीवनाचे संदर्भ जोडले. ' काळ येईल काळ जाईल नाव भिमा तुझं राहील' या म्हणण्याप्रमाणे अनेक वामनदादा निर्माण होण्याची अर्थात आंबेडकरी उर्जा निरंतर राहील हा विश्वास व्यक्त करतात. बाबासाहेबांचं गुणगान करणाऱ्या अनेक कविता त्यांनी लिहिल्या. ज्यांना हजारो वर्षे शिक्षणाची संधी नव्हती अशा समाजाला बाबासाहेबांनी ' शिका, संघटीत व्हा व संघर्ष करा ' असा संदेश दिला. हाच संदेश वामनदादा आपल्या गीतातून देताना म्हणतात,

" छंद लागो तुला शिक्षणाचा
मुला, नको भटकु असा
जाण आपले भले नेणत्या,
पाडसा, नको भटकु असा. "

वामनदादा कर्डकांच्या चळवळीतील असामान्य योगदानाबद्दल डॉ. भगवान ठाकुर म्हणतात.

' जे पाहिले जे साहिले लिहिले तेचि गाविले.
वामनाचे श्वासही भीमपथी वाहिले. "

वामनदादा म्हणजे आंबेडकरी चळवळीतील तुफानातला दिवा, वादळाचा वंशज, निष्ठावान भीमसैनिक, आदराने नतमस्तक व्हावं असा लढवय्या, आंबेडकरी चळवळीचा दुवा, भिमयुगाचा महाकवी व महायोध्दा होते. अशांना मरण कसले ? असा भावही व्यक्त करतात.

निष्कर्ष :-

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा ओजस्वी विचार घरोघर पोहोचविण्यासाठी पराकाष्टा ज्या अक्षर निर्मात्यांनी केली त्यात वामनदादा कर्डक या लोककवीचे नाव अग्रक्रमाने घ्यावे लागते. भाऊ फक्कड यांच्यापासुन ते केरुजुवा गायकवाड - वामनदादा कर्डक यांच्यापर्यंत एक समृध्द अशी शाहीरी परंपरा दिसुन येते. बाबासाहेबांनी मुक्तीसंग्राम सुरु केला व त्यात वामनदादा कर्डकांनी आपली लेखनी सरसावली. जीवनभर आंबेडकरी निष्ठा जपत राहिले. माणुसकीला साद घातली, स्वाभीमानाचे आवाहन केले, सन्मानाची पाठराखण केली, न्हदय मोकळे केले. ' उध्दरली कोटी कुळे, भीमा तुझ्या जन्मामुळे ' यांची जाणीव मनामनात कोरली. असं एक गाव नाही जिथे वामनाचे नाव नाही, ज्यांनी लेखणी व वाणीने बुध्द, फुले, आंबेडकर यांच्या विचारांची ज्ञानरुपी शिदोरी तळागाळापर्यंत पोहोचवली. माणुस आणि कवी यांचे अद्वैत त्यांच्या व्यक्तीमत्वात होते माणुस हाच त्यांच्या काव्यनिर्मितीचा केंद्रबिंदु होता. त्यांच्या रचनेत आंबेडकरी विचार, सामाजिक आशय ठासुन भरलेला आहे. बाबासाहेबांच्या कार्याचा, तत्वज्ञानाचा आणि त्यांच्या एकुण मानवी कल्याणविषयक जाणीवांचा प्रचार आणि प्रसार करणे हे उदिष्ट होते. त्यामुळे अस्सल अनुभुती कवितेतून आविष्कृत होते. त्यांची लोकगीते व कविता लोकमनाशी थेट भिडतात.

Scanned by CamScanner

माणुसकीचा मळा फिरवू इच्छिणाऱ्या आंबेडकरी चळवळीतील एक थोर [illegible]. स्वातंत्र्योत्तर काळातील [illegible] आंबेडकरी चळवळीच्या संदर्भाचे एक [illegible] निर्माण केले. [illegible] आंबेडकरी चळवळीच्या [illegible] आहे त्यांची कविता [illegible] परिवर्तनवादी [illegible] आहे. अंतर्मुख करणारी प्रचलकारी, आंबेडकरनिष्ठ व संवेदनशील मनाची [illegible] व [illegible] आहे. आंबेडकरी चळवळीचा मजबूत पाया व पाया संबंधीची [illegible] त्यांच्याकडे असल्याने प्रत्येक घटनेचे [illegible] आंबेडकरी विश्लेषण [illegible] त्यांच्या गीतातून येते. बाबासाहेबांच्या क्रांतीकार्याने समाज [illegible] गेला होता. त्या [illegible] आंबेडकर विचार-अनुकूल झालेल्या समाज भूमीत लोकजागराचे पीक पेरण्याचा एकच ध्यास त्यांनी घेतला होता. बाबासाहेबांचे कार्याची ज्योत समाजमनात तेवत ठेवण्याचे कार्य त्यांनी केले. लोकरंजनासोबत लोकशिक्षणाचे [illegible] करून बाबासाहेबांचे [illegible] विचारधन अतिसामान्य अशा समाज बांधवापर्यंत पोहचविण्याचे महान कार्य केले. म्हणून त्यांना ' [illegible], लोककवी, दादा 'अशा उपाध्या प्राप्त झाल्या .

वामनदादा कर्डकांची कविता आंबेडकरी आत्मविश्वास आहे चेतना, अस्मिता व मैत्री आहे. आंबेडकरवाद, आत्मसन्मान, नवयुग, व सुर्यकुलाची कविता आहे. प्रज्ञासूर्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या सत्वशील विचारांची पालखी आपल्या समर्थ खांद्यावर वाहून नेणारे आणि त्यासाठी आयुष्य झिजविणारे अस्सल लोककवी-गायक, दलित साहित्यिक, कवींना आंबेडकरी ऊर्जा पुरवणारा समर्थ गायक, आपल्या प्रखर धारदार वाणीने व खणखणीत गाण्याने परिवर्तनवादी चळवळीत योगदान देऊन चैतन्याची ऊर्जा देणारे लोककवी वामनदादा कर्डक होते.

संदर्भ ग्रंथ:-

1) (संपा.) मधुकरराव भोळे (निमंत्रक) 'लोककवी वामनदादा कर्डक गौरव ग्रंथ', प्रकाशक- मधुकरराव भोळे लोककवी वामनदादा कर्डक नागरी सत्कार समिती व दलित कला विकास मंडळ, औरंगाबाद, प्रथमावृत्ती 16 मार्च 2001.

2) संपा. डॉ. परशुराम गिमेकर, ' वामनदादा कर्डक यांची गीतरचना,' कैलास पब्लिकेशन्स औरंगाबाद, प्रथमावृत्ती 15 जुलै 2005.

3) डॉ. अशोक कांबळे, डॉ. ऋतुजा बाबर, 'आंबेडकरी प्रतिभेचा महाकवी : वामनदादा कर्डक ' प्रतिभास प्रकाशन, परभणी, प्रथमावृत्ती 15 ऑगस्ट 2004.

4) वामन कर्डक, 'मोहळ', आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद, सहावी आवृत्ती 07 नोव्हेंबर 2009.

5) वामनदादा कर्डक, तुफानातले दिवे ', कौशल्य प्रकाशन औरंगाबाद, प्रथम आवृत्ती 27 जुलै 2009.

*****

Scanned by CamScanner